2009-6-RE

CAUSA 2009-6-RE

Número de registre 60-2009. Recurs d'empara

SENTÈNCIA DEL 2 DE DESEMBRE DEL 2009

BOPA núm. 89, del 16 de desembre del 2009

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 20 de febrer del 2009, per la representació processal de la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS), mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra la sentència del 30 de gener del 2008 i contra l'aute del 29 de gener del 2009, dictats per la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia, per haver-se produït una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en el seu vessant del dret a obtenir una resolució fonamentada en dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que admeti a tràmit aquest recurs d'empara i que dicti una sentència que declari la vulneració del dret fonamental esmentat, que anul·li les resolucions objecte de recurs i que retrotregui el procediment fins al moment anterior a l'aute del 29 de gener del 2009;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 30 de març del 2009;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 8 de juny del 2009 que va admetre a tràmit la causa, amb efectes suspensius;

Vistes les al·legacions presentades, el 19 de juny del 2009, per la representació processal de la CASS;

Vistes les al·legacions presentades, el 22 de juny del 2009, per la representació processal de la Sra. Pascale Georget Hener;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Carles Viver Pi-Sunyer en substitució del Sr. Miguel Herrero de Miñón;

Antecedents

Primer

El 17 de novembre del 2004, la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia va reconèixer el dret de la Sra. Pascale Georget Hener a beneficiar-se d'una pensió d'invalidesa per accident de treball corresponent a una minva total del 25%.

Segon

Un any després, la Sra. Pascale Georget Hener va sol·licitar que es declarés l'increment del seu grau d'invalidesa derivada de l'accident de treball per les dolences que sofria a l'esquena, tant a nivell cervical com a nivell lumbar.

El 24 de maig del 2006, la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia va determinar que únicament les seqüeles cervicals derivaven de l'accident de treball i, arran d'aquesta decisió, la CASS va avaluar la seva invalidesa total en un 36,25%.

Tercer

La demandant va discrepar del grau d'invalidesa atribuït pels dolors cervicals i va sol·licitar als tribunals que, a més de la invalidesa derivada de l'accident de treball, li fos reconeguda una invalidesa per malaltia deguda a la patologia a nivell lumbar.

Quart

La Batllia va desestimar aquestes pretensions, tanmateix, el 30 de gener del 2008, la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia va estimar parcialment el recurs d'apel·lació presentat i, a banda de la reconeguda invalidesa per accident de treball, va concedir a la demandant una invalidesa malaltia del grup I.

Cinquè

La CASS va formular un incident de nul·litat d'actuacions per tal com va considerar que el Tribunal Superior de Justícia havia aplicat el dret substantiu regulador de la matèria "**divergint diametralment de la jurisprudència de la mateixa Sala (...); i ho havia fet sense fonamentar el canvi d'orientació**", cosa que vulnerava el seu dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret.

Sisè

El 29 de gener del 2009, la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia va desestimar aquest incident.

Setè

El 20 de febrer del 2009, la representació processal de la CASS va presentar un recurs d'empara en què manifesta que el Tribunal Constitucional ha delimitat l'àmbit d'aplicació del dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret als supòsits en què sigui manifest que els tribunals hagin errat en la identificació dels elements de fet a jutjar, i que aquest error hagi tingut rellevància en els seus raonaments i en la decisió.

Segons el parer d'aquesta part, el Tribunal Superior de Justícia ha incorregut en dos errors rellevants. En primer lloc, afirma que la invalidesa concedida a la Sra. Pascale Georget Hener, abans de considerar la patologia lumbar, era una invalidesa per malaltia i que per tant, no hi ha lesions d'origen diferent. I, en segon lloc, afirma que la patologia lumbar pot considerar-se una seqüela de les derivades de l'accident de treball.

Pel que fa al primer punt, sense cap mena de dubte, de la lectura de les sentències fermes anteriors, les patologies del genoll i de les cervicals han estat qualificades com a derivades de l'accident de treball. Per tant, en afirmar que el 36,25% correspon a una invalidesa per malaltia i que si s'hi afegeixen lesions diferents "no es sumen lesions d'origen diferent" s'incorre en un greu error.

Pel que fa al segon punt, resulta de l'informe pericial practicat l'any 2006 que la rigidesa de la columna dorso-lumbar de cap manera pot venir derivada de l'accident laboral succeït l'any 1991. Tant la Batllia com el Tribunal Superior de Justícia accepten aquesta conclusió com un fet provat. Si, posteriorment, el Tribunal Superior de Justícia no explica en què es fonamenta per divergir dels elements admesos com a prova i innegats, incorre en un defecte de motivació.

En definitiva, aquests errors invaliden el raonament i la resolució, que havia raonablement de ser una altra, si, com es desprèn del darrer aute, no hi ha cap canvi de doctrina, sinó la seva aplicació.

Per acabar demana al Tribunal Constitucional que admeti a tràmit aquest recurs d'empara i que dicti una sentència que declari la vulneració del dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret, que anul·li les resolucions objecte de recurs i que retrotregui el procediment fins al moment anterior a l'aute del 29 de gener del 2009.

Vuitè

El 30 de març del 2009, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què manifesta que de la lectura de la sentència del Tribunal Superior de Justícia es desprèn que està fonamentada de manera adequada, comprensible i ajustada a dret. Efectivament aquest Tribunal revoca la sentència

de la Batllia del 15 de febrer del 2004 i reconeix a la demandant el dret a percebre una pensió d'invalidesa malaltia del grup I en base a una interpretació raonada i no arbitrària del contingut de l'article 18 del Reglament de la CASS.

Per tant, aquesta decisió no es pot qualificar de no fonamentada o d'arbitrària, ni es pot acceptar que no s'hagin pres en consideració el conjunt d'elements probatoris aportats. El fet que la resolució sigui contrària a les pretensions de la recurrent no pot fonamentar la seva actuació davant el Tribunal Constitucional amb l'al·legació de preteses vulneracions de drets fonamentals.

Per aquests motius, el Ministeri Fiscal, de conformitat amb les disposicions de l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per manca manifesta de contingut constitucional en la infracció denunciada.

Novè

El 19 de juny del 2009, la representació processal de la CASS va presentar un escrit d'al·legacions en què s'oposa a l'informe del Ministeri Fiscal, ja que no demana que es revisi la interpretació i aplicació de la norma, així com la valoració de la prova efectuada, sinó que aquesta part atribueix a les resolucions del Tribunal Superior de Justícia objecte de recurs, un defecte greu de motivació: d'una banda, la sentència del 30 de gener del 2008 resol la qüestió debatuda en sentit contrari de la seva pròpia jurisprudència sense expressar cap justificació d'aquest fet i, d'altra banda, en l'aute del 29 de gener del 2009 s'hi contenen dos errors amb incidència directa en el seu raonament i decisió. De fet, la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia no aplica la seva jurisprudència en aquesta causa, perquè el supòsit de fet presenta unes característiques determinades, que identifica erròniament. Es tracta d'uns errors manifestos amb incidència directa en el resultat del judici.

Seguidament, aquesta part manifesta que la seva sol·licitud pretén l'anul·lació de la sentència del 30 de gener del 2008 i l'aute del 29 de gener del 2009 i que la retroacció del procediment hauria de fer-se al moment de dictar la sentència del 30 de gener del 2008 i no a l'aute del 29 de gener del 2009, com ho indica l'aute d'admissió a tràmit de la causa.

Desè

El 22 de juny del 2009, la representació processal de la Sra. Pascale Georget Hener va presentar un escrit d'al·legacions en què, en primer lloc, manifesta que la CASS, com a entitat pública, manca de

legitimitat per interposar un recurs d'empara i cita, a aquesta efecte, l'article 34 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals, la jurisprudència del Tribunal Constitucional espanyol, així com els tres supòsits en què s'admet la seva acció, supòsits que no són d'aplicació a la CASS. Per tant, el recurs ha de ser desestimat per aquest motiu sense entrar a valorar-ne el fons.

En segon lloc, de manera subsidiària, considera que el recurs d'empara interposat per la CASS manca de contingut constitucional, ja que allò que pretén la part recurrent és que el Tribunal Constitucional torni a valorar la prova per tal de subsanar els errors eventuals que hauria incorregut el Tribunal Superior de Justícia.

En tercer lloc, i igualment de manera subsidiària, quant al fons de la qüestió, aquesta part considera que el Tribunal Superior de Justícia ha respost de manera conforme a dret, coherent i no arbitrària a les pretensions de la recurrent, i destaca concretament, el fonament quart de la sentència del 30 de gener del 2008 que reprodueix literalment i que, segons el seu parer, és clarísima sobre el dret a percebre una pensió d'invalidesa del grup I.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi íntegrament l'empara sol·licitada per la CASS.

Onzè

El 22 de juliol del 2009, el Ministeri Fiscal va presentar les seves conclusions en què es reprodueixen els arguments i les al·legacions continguts en el seu escrit anterior.

Dotzè

El 24 de juliol del 2009, la representació processal de la part recurrent va presentar el seu escrit de conclusions en què s'oposa a l'escrit de la representació processal de la Sra. Pascale Georget Hener pel que fa a l'al·legació sobre la seva manca de legitimació activa manifestant que la cita de les regles de legitimació de les demandes davant del Tribunal d'Estrasburg és inadequada, perquè en aquest cas el pol passiu l'ocupa sempre un Estat i aquestes regles no són extrapolables al recurs d'empara constitucional. Així mateix, destaca que el Tribunal Constitucional andorrà ja ha tingut ocasió de pronunciar-se sobre aquest punt i cita la sentència del 25 de maig del 2007, recaiguda en la causa 2006-22 i 25-RE. Pel que fa a la resta, reitera els seus arguments i al·legacions continguts en els seus escrits anteriors.

Tretzè

El 30 de juliol del 2009, la representació processal de la Sra. Pascale Georget Hener, va presentar el seu escrit de conclusions en què reprodueix els arguments i les al·legacions continguts en els seus escrits anteriors, demanant, altrament, que la CASS sigui condemnada a pagar les costes en seu constitucional.

Fonaments jurídics

Primer

La primera qüestió que cal resoldre és l'objecció de procedibilitat formulada per la representació de la Sra. Pascale Georget Hener que nega la legitimació activa de la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS) atesa la seva condició d'entitat pública que actua en aquest cas "en tant que administració pública".

No és la primera vegada que aquest Tribunal s'enfronta a la qüestió, certament complexa, de determinar si els poders públics són titulars dels drets de l'article 10 de la Constitució i, en conseqüència, si poden demanar empara davant de decisions judicials, malgrat que aquestes beneficiïn determinades persones físiques o jurídiques. En una resolució molt recent (causa 2009-13,14 i 15-RE) el Tribunal va advertir, en un obiter dictum, que, en puritat, el procediment d'empara per la seva pròpia naturalesa respon a la idea de que els ciutadans puguin defensar els seus drets constitucionals ("els drets fonamentals de la persona i les llibertats públiques", diu la Constitució) davant de l'actuació dels poders públics, més que no pas a la de fer possible que aquests poders defensin les seves competències davant de decisions d'altres poders, en aquest cas, davant de decisions del poder judicial. Tanmateix, en una altra resolució prèvia (2006-22 i 25-RE), el Tribunal va establir clarament que, malgrat les matisacions que normalment s'han d'introduir en els emparaments instats per organismes públics o parapúblics, l'article 102 de la Constitució no exclou la possibilitat que aquests siguin titulars dels drets de l'article 10.

En definitiva, d'acord amb aquesta doctrina inicial i amb les matisacions que s'hi han incorporat, es pot afirmar que, a avui per avui, en l'ordenament andorrà els organismes públics estan legitimats per sol·licitar l'empara constitucional quan consideren que s'ha vulnerat algun dels seus drets de l'article 10 de la Constitució. Aquesta conclusió, podria afegir-se ara, és especialment pertinent pel que fa als drets pròpiament processals de l'article 10.2 de la Constitució -és a dir, els drets que els hi garanteixen la possibilitat de defensar els seus drets i interessos i de fer-ho en igualtat d'armes

processals-; en canvi, pel que fa alguns dels drets de l'apartat primer d'aquest article, i destacadament al dret a obtenir una resolució judicial fonamentada en Dret -atès que no conté garanties processals, sinó substantives que poden afectar a la interpretació i aplicació del Dret, malgrat que des d'una perspectiva molt acotada- caldria matisar la premissa general en el sentit que el paràmetre o cànon d'enjudiciament constitucional ha de ser en aquest cas especialment estricte per tal de no convertir el recurs d'empara en un procediment per debatre sobre les interpretacions realitzades pel poder judicial sobre l'abast de les funcions i competències dels altres poders públics.

Segon

Entrant ja en el fons de la qüestió, com s'ha exposat detingudament en els antecedents, la recurrent sosté que les resolucions judicials portades a aquest procediment d'empara vulneren el seu dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret en la mesura que la sentència de la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia del 30 de gener del 2008 no motiva el canvi de doctrina que al seu parer realitza -lesionant així el deure de motivació- i pel que fa a l'aute de la mateixa Sala dictat en l'incident de nul·litat, perquè parteix de premisses materialment errònies que provoquen defectes greus en la seva motivació, que repercuteixen en la sentència del 30 de gener esmentada en desvetllar la seva manca de motivació i, en definitiva, la manca de fonamentació de la resolució recorreguda.

El Ministeri Fiscal manifesta que la sentència objecte de recurs de cap manera es pot qualificar de no fonamentada o d'arbitrària i la representació de la Sra. Pascale Georget Hener afegeix a aquest argument l'al·legació que, de fet, la recurrent centra les seves tatxes d'inconstitucionalitat en l'aute de gener del 2009 i no en la sentència que, en rigor, és la resolució que hauria de ser l'objecte del recurs.

Tercer

En relació amb el dret a una decisió fonamentada en Dret, aquest Tribunal ha tingut ocasió de reiterar, entre altres a la sentència recaiguda en la causa 2008-2-RE, que aquest dret efectivament inclou dins del seu contingut el dret a que les resolucions judicials siguin motivades i a que aquesta motivació no sigui arbitrària; en conseqüència, la garantia d'aquest dret faculta i obliga al Tribunal Constitucional a examinar la motivació de les resolucions judicials que siguin objecte d'un recurs d'empara. Tanmateix, també hem reiterat en múltiples ocasions que el recurs d'empara no és una tercera instància judicial i el dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret no pot convertir el Tribunal Constitucional en un tribunal de cassació que substitueixi als jutges i tribunals en la funció que la Constitució els hi atribueix de forma monopolística de selecció, interpretació i aplicació de les normes jurídiques, llevat, és clar, dels casos en què estiguin implicats d'altres drets constitucionals que no siguin exclusivament els drets de l'article 10 de la Constitució.

Doncs bé, l'única manera de fer compatibles aquestes dues premisses consisteix en proclamar que els cànons d'enjudiciament que ha d'utilitzar el Tribunal Constitucional quan s'al·lega la vulneració de l'article 10 de la Constitució, especialment en el cas del dret a una resolució fonamentada en Dret, no són els mateixos que empren els jutges i tribunals de la jurisdicció judicial o ordinària. El quid novum del cànon o paràmetre d'enjudiciament que utilitza el Tribunal Constitucional en aquests casos és el de l'arbitrarietat i, més concretament, el de l'arbitrarietat lògica de les decisions recorregudes, és a dir, el Tribunal Constitucional es limita a analitzar si les premisses, el procés d'inferència i les conclusions assolides es basen o no en dades manifestament errònies des del punt de vista material -no jurídic- i si són o no lògicament correctes, segons criteris d'experiència; excepcionalment, l'arbitrarietat proscrita pel dret constitucional a obtenir una resolució fonamentada en Dret també es pot estendre a l'arbitrarietat jurídica, però, en aquest cas, cal incloure en aquesta categoria únicament les resolucions que de manera evident s'aparten de les pautes i conceptes que conformen de manera incontrovertida la comunis opinio de la comunitat dels juristes. L'aplicació estricta d'aquest cànon és el que permet que el Tribunal Constitucional, en aquests casos, no actuï com a una tercera instància que reitera la tasca que correspon als jutges i tribunals. Dit d'una altra manera, el que proscriu el dret constitucional a obtenir una resolució fonamentada en Dret, des de la perspectiva de la motivació, no és qualsevol error de motivació; el que proscriu és, a banda dels errors materials patents, les motivacions errònies per arbitràries i, més exactament, per lògicament arbitràries o, excepcionalment, per jurídicament arbitràries en el sentit abans exposat.

Quart

Establerta la raó de decidir podem entrar ja en la seva aplicació al cas aquí enjudiciat. La primera constatació que cal fer és que el fonament jurídic quart de la sentència recorreguda, que conté la ratio decidendi en la qual estableix la decisió d'estimar el recurs d'apel·lació i la de reconèixer el grau I d'invalidesa, basa aquesta conclusió en la suma de les mesures de les lesions del genoll i de les cervicals ja reconegudes per la resolució administrativa impugnada (36'25%) i les mesures derivades de les lesions dorso-lumbars (45%). El resultat d'aquesta suma, diu la Sala, supera el 66% que es requereix per tal de poder obtenir el reconeixement del grau I d'invalidesa. Al final d'aquest fonament jurídic quart la Sala afegeix que a aquesta conclusió "s'hi arriba també si es te en compte que el conjunt de patologies que afecten la Sra. Georget li han d'impedir la deambulació o la bipedestació prolongades."

D'entrada, la lectura d'aquesta fonament jurídic permetria afirmar que la decisió està motivada i que aquesta motivació no es pot titllar d'arbitrària o de lògicament irracional.

Tanmateix, com s'ha dit abans, la representació de la CASS al·lega en l'incident de nul·litat que la Sala en la seva resolució s'ha apartat, sense motivació, de la seva doctrina precedent en la mesura que ha sumat les lesions derivades de l'accident laboral (les de genoll i les cervicals) amb les pròpies de la invalidesa malaltia (les dorso-lumbars) i la suma d'elements heterogenis per comptabilitzar la invalidesa era una possibilitat que la Sala Administrativa havia expressament proscrit en resolucions prèvies.

Doncs bé, la Sala Administrativa en l'aute que resolt l'incident declara d'entrada que no ha modificat la seva doctrina i, per tant, deixa entendre que no ha sumat lesions d'origen diferent. I justifica aquesta afirmació sobre la base de dos arguments:

En primer lloc, sosté que les lesions són totes d'invalidesa malaltia, ja que afirma que "la resolució administrativa de la CASS accepta, erròniament o no, un percentatge **d'invalidesa malaltia** (la negreta és nostra) del 36'25%, al que cal afegir la incidència de les lesions dorsolumbars, per la qual cosa la sentència contra la qual es formula l'incident no suma lesions d'origen diferent i per tant, no contradiu la sentència 60-2006". Aquest argument es basa en un error material manifest ja que, com reconeix la sentència mateixa en l'antecedent de fet número 1 "la resolució de la Caixa Andorrana de Seguretat Social de 15 de juny de 2006 que li havia reconegut una **invalidesa d'accident de treball** (la negreta és nostra) del 36,25%". De fet, durant tota la tramitació -i els diversos processos sobre aquesta qüestió que amb anterioritat havia conegut la Sala Administrativa- havia quedat clar que les lesions del 36,25% eren les originades per l'accident de treball que havia patit la defenent l'any 2001, no les provocades per malaltia. I, allò que és rellevant és que aquest error material vicia tota l'argumentació, ja que si no s'hagués produït l'aute no hagués pogut concloure que no sumava lesions d'origen divers.

El segon argument que empra l'aute es presenta com a "complement" malgrat que de fet no complementa l'anterior motivació, sinó que la contradiu obertament i provoca que la recurrent no pugui conèixer quina és realment la fonamentació o la motivació que porta a la Sala Administrativa a estimar el recurs d'apel·lació i a reconèixer el grau I d'invalidesa. En efecte, l'aute afirma que la referència de la sentència al fet que a la mateixa conclusió s'arriba si es té en compte que el conjunt de patologies que afecten la Sra. Georget li han d'impedir la deambulació o la bipedestació prolongades, "tot i que a primera vista la motivació de la sentència pugui fer-ho pensar, el cert és que les patologies lumbars poden considerar-se una seqüela de les derivades d'accident de treball encara que la nostra sentència no ho exposi suficientment". Certament, amb aquesta motivació no hi hauria contradicció amb l'afirmació inicial de l'aute segons la qual la sentència no contradiu la doctrina precedent, perquè no hauria sumat lesions d'origen heterogeni: totes derivarien de l'accident de treball. Ara bé, cal advertir que aquesta solució (sense entrar a valorar jurídicament el seu contingut) equival, com hem avançat, a fonamentar la decisió en una tesi (que totes les lesions deriven de l'accident) que és contrària a la que diu complementar (que totes deriven de malaltia) i, el que és més rellevant, provoca que la recurrent no pugui conèixer quin és efectivament el motiu de l'estimació del recurs i del reconeixement del grau I: si es degut a que totes les lesions deriven de la invalidesa malaltia o totes deriven de l'accident laboral.

En definitiva, les motivacions emprades parteixen en un cas d'un error material manifest i en l'altre d'una inconsistència lògica que fa que la resolució recorreguda es basi en una motivació insuficient des del punt de vista constitucional. En conseqüència, cal atorgar l'emparament sol·licitat i, segons demana la recurrent en el seu petitum, cal anular la sentència del 30 de gener del 2008 i l'aute del 29 de gener del 2009, retrotraure les actuacions a la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia per tal que dicti una altra resolució en la qual no es produeixin els vicis d'inconstitucionalitat

en què incorren les resolucions anul·lades.

DECISIÓ:

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Declarar que s'ha vulnerat el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

Segon

Estimar l'empara sol·licitada per la representació processal de la CASS.

Tercer

Anul·lar la sentència del 30 de gener del 2008 i l'aute del 29 de gener del 2009 i retrotraure les actuacions al moment processal anterior al pronunciament de la sentència esmentada.

Quart

No fer cap condemna expressa en costes.

Publicar aquesta sentència, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS), a la representació processal de la Sra. Pascale Georget Hener, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 2 de desembre del 2009.

Carles Viver Pi-Sunyer Pierre Subra de Bieusses

President

Vicepresident

Didier Maus

Magistrat